

Sygnatura akt I 1Ca 108/13

POSTANOWIENIE

K., dnia 12-04-2013 r.

Sąd Okręgowy w Koninie, I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Aleksandra Bolczyk

Sędzia: SO Ewa Kozłowska

Sędzia SO Iwona Złoty-spr

Protokolant: st. sekr. sąd. Magdalena Szulc

po rozpoznaniu w dniu 12-04-2013 r. w Koninie

na rozprawie

sprawy z wniosku A. K.

przy udziale P. W., (...) SA z siedzibą w G. Oddział w K.

o ustanowienie służebności przesyłu

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od postanowienia Sądu Rejonowego w Turku

z dnia 17 grudnia 2012 r sygn. akt INs 362/12 .

postanawia:

Oddalić apelację.

Iwona Złoty Aleksandra Bolczyk Ewa Kozłowska

Sygn. akt I 1 Ca 108/13

UZASADNIENIE

Wnioskodawczyni A. K. wniosła o ustanowienie na rzecz (...) S.A. służebności przesyłu polegającej na obciążeniu nieruchomości należącej do wnioskodawczyni i uczestnika postępowania P. W. oznaczonej numerem geodezyjnym działki (...) położonej w T. przy ul. (...) o powierzchni 2,4751 ha ,dla której w Sądzie Rejonowym w Turku w Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta (...) prawem posadowienia urządzeń przesyłowych linii energetycznej ze słupami za jednorazowym wynagrodzeniem w wysokości 359.312,00 zł. Ponadto wnioskodawczyni wniosła o zasądzenie od uczestnika na swoją rzecz zwrotu kosztów postępowania wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Uczestnik postępowania (...) S.A w odpowiedzi na wniosek wniósł o oddalenie wniosku i zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych , a ponadto zgłosił zarzut zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na prawie posiadania na nieruchomości wnioskodawczyni dwóch linii elektroenergetycznych wysokiego napięcia z dniem 24 marca 2007 r. przez poprzednika prawnego uczestnika tj. (...) S.A.

Uczestnik postępowania P. W. nie zajął żadnego stanowiska, nie był obecny na żadnej z rozpraw i nie złożył pisma procesowego w przedmiocie wniosku jak i zgłoszonego zarzutu zasiedzenia.

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2012r. Sąd Rejonowy w Turku oddalił wniosek oraz zasądził od wnioskodawczyni na rzecz uczestnika kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy przytoczył następujące ustalenia faktyczne i prawne.

W latach 70 ubiegłego stulecia, zgodnie z obowiązującymi wówczas przepisami i w oparciu o otrzymane zezwolenia na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym (...) położonej w T. przy ul. (...) zostały postawione dwa słupy kratowe na czterech nogach wraz z liniami dwóch relacji: linia 110 kV wysokiego napięcia relacji W. – T. – Z. oraz linia 110 kV wysokiego napięcia relacji Elektrownia (...) – Z. .

Warunkową umowa sprzedaży z dnia 29 listopada 1977 r., (...) sporządzoną w Państwowym Biurze Notarialnym w T. oraz umową przeniesienia własności nieruchomości z dnia 2 lutego 1978 r., rep. A 508/78 J. W. i A. W. (obecnie K.) nabyli na własność do wspólności ustawowej nieruchomość rolną położoną w T. – Z. Prawe oznaczone numerami geodezyjnymi działek (...) i (...) o łącznej powierzchni 2,6254 ha . Dla przedmiotowej nieruchomości w Sądzie Rejonowym w Turku w Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta (...) . Aktualnie nieruchomość ta oznaczona jest numerami geodezyjnymi działek (...) o łącznej powierzchni 2,6306 ha .

W momencie zakupu przez wnioskodawczynię i jej męża nieruchomości oznaczonej numerami działek (...) (aktualnie 466 i 467) na przedmiotowej działce (...) znajdowały się słupy kratowe wraz z liniami 110 kV wysokiego napięcia.

Ostateczny odbiór techniczny przyjęcia do eksploatacji linii 110 kV wysokiego napięcia relacji W. – T. – Z. oraz linia 110 kV wysokiego napięcia relacji Elektrownia (...) – Z. i wprowadzenia do (...) T. Z. nastąpił w dniu 23 marca 1977 r., zatwierdzony protokołem odbioru technicznego wprowadzenia linii wysokiego napięcia do (...) T. Z.. Z chwilą końcowego odbioru technicznego linia energetyczna została przekazana do eksploatacji. Wzniesiona linia czynna jest do chwili obecnej.

W okresie od 1977 r. poprzednicy prawni uczestnika wykonywali prace konserwacyjne słupów i linii energetycznych, a aktualnie czyni to uczestnik postępowania. Wchodząc na grunt wnioskodawczyni w powyższym celu nie pytali wnioskodawczyni o zgodę, uczestnik (...) S.A. a wcześniej ich poprzednicy swobodnie korzystali z tej linii, w razie potrzeby dokonywali koniecznych napraw, nigdy nie było żadnych sporów dotyczących korzystania z linii energetycznej a samo korzystanie było niezakłócone. Nie zawierano z właścicielami żadnych umów regulujących kwestie zajęcia gruntu czy też odszkodowania.

Słupy usytuowane na działce (...) znajdują się w odległości około 5-6 metrów od domu. Takie usytuowanie infrastruktury utrudnia i ogranicza korzystanie w pełni z nieruchomości.

W dniu 4 lutego 2005 r. zmarł J. W., a spadek po nim z mocy ustawy nabyli A. K. – żona spadkodawcy i P. W. – syn spadkodawcy po 1/2 części.

Dla nieruchomości rolnej położonej w T. Z. Lewe oznaczonej numerami geodezyjnym działek (...) o łącznej powierzchni 0,8191 ha w Sądzie Rejonowym w Turku w Wydziale Ksiąg Wieczystych prowadzona jest księga wieczysta (...) w której własność wpisana jest na rzecz Skarbu Państwa. Powyższa nieruchomość zabudowana jest budynkiem stacji transformatorowej. Użytkownikiem wieczystym gruntu do dnia 5 grudnia 2089 r. i właścicielem budynku

stanowiącego odrębną nieruchomość jest (...) S.A. w K.. Podstawą wpisu jest prawomocna Decyzja Wojewody (...) nr (...).III. (...) -45/96 z dnia 7 sierpnia 1996 r. Opisaną decyzją stwierdzone zostało nabycie z mocy samego prawa z dniem 5 grudnia 1990 r. przez Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w K. prawa użytkowania wieczystego nieruchomości Skarbu Państwa składającej się z działek (...) oraz własność budynków i urządzeń znajdujących się na powyższej nieruchomości .

Linia energetyczna biegnąca przez działkę (...) położoną w T. przy ul. (...) przebiega od stacji transformatorowej znajdującej się na wyżej opisanej nieruchomości położonej w T. Z. Lewe.

Uczestnik postępowania na przestrzeni lat przechodził liczne zmiany podmiotowe.

Od dnia 31 grudnia 1968 roku poprzednik prawny uczestnika nosił nazwę Zakład (...). Następnie Zakład (...) został włączony do Zakładów (...) w P..

Postanowieniem z dnia 27 lutego 1985 r. Sąd Rejonowy w Poznaniu wpisał do rejestru zmianę nazwy Zakładów (...) na Zachodni O. Energetyczny – Przedsiębiorstwo Państwowe w P..

Następnie zarządzeniem Ministra Przesyłu z dnia 16 stycznia 1989 r. z dniem 1 stycznia 1989r utworzono przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą Zakład (...). Postanowieniem z dnia 1 sierpnia 1993 r. Sąd Rejonowy w Kaliszu wpisał do rejestru Zakład (...) Spółka Akcyjna, wykreślając Zakład (...), który w dniu 27 czerwca 1996 r. zmienił nazwę na (...) S.A.w K.. Następnie w wyniku połączenia spółek energetycznych powstała (...) Spółka Akcyjna w G.. Z dniem 1 stycznia 2005 roku powstał (...) S.A. .Na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ VII Wydział Gospodarczy z dnia 3 lipca 2007 roku wydanego w sprawie sygn.akt GD VII-REJ.KRS/(...) (...) Spółka Akcyjna w G. przekształcił się w spółkę (...) Spółka Akcyjna.

Wobec uwzględnienia zarzutu zasiedzenia Sąd oddalił wnioski dowodowy w przedmiocie dopuszczenia dowodu z opinii biegłego geodety i rzeczoznawcy majątkowego.

Zgodnie z treścią art. 305¹ k.c. nieruchomość można obciążyć na rzecz przedsiębiorstwa, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49§1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu).

Wnioskodawczyni wniosła o ustanowienie odpłatnej służebności przesyłu na nieruchomości oznaczonej numerem geodezyjnym działki (...) rzecz (...) S.A. Oddział w K. której treścią jest znoszenie przez wnioskodawczynię istnienia na nieruchomości obciążonej, w przestrzeni nad i pod powierzchnią tej nieruchomości urządzeń przesyłowych tj. dwóch słupów wraz z linią wysokiego napięcia oraz prawa korzystania z nieruchomości obciążonej w obszarze w zakresie niezbędnym do dokonywania konserwacji, remontów, modernizacji urządzeń przesyłowych lub ich instalacji wraz z prawem wejścia i wjazdu na teren odpowiednim sprzętem. Podstawą prawną roszczenia wnioskodawczyni jest art. 305⁽²⁾ §2 k.c. zgodnie z którym jeżeli przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z urządzeń, o których mowa w art. 49§1, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu.

Uczestnik podniósł zarzut zasiedzenia służebności gruntowej polegającej na korzystaniu z trwałego urządzenia tj. dwóch słupów kratowych i linii elektrycznych przebiegającej w obszarze nieruchomości wnioskodawczyni z dnia 24 marca 2007 r. przez poprzednika prawnego uczestnika tj. (...) S.A.

Sąd Najwyższy wielokrotnie wypowiadał się w kwestii dopuszczalności ustalenia faktu nabycia prawa przez zasiedzenie w innej sprawie niż w postępowaniu o zasiedzenie. Możliwość taką - w sytuacji, gdy ustalenie tego faktu nie jest przedmiotem sprawy, lecz stanowi jedynie przesłankę rozstrzygnięcia - dopuścił nie tylko Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów z dnia 10 lutego 1951 r., ŁC 741/50, OSN 1951, nr 1, poz. 2, ale również w późniejszych orzeczeniach (por. m.in. wyrok SN z dnia 12 grudnia 2008 r., II CSK 389/08, uzasadnienia uchwał SN: z dnia 20

marca 1969 r. III CZP 11/69, OSNCP 1969, z. 12, poz. 210, oraz z dnia 21 października 1994 r., III CZP 132/94, OSNC 1995, nr 2, poz. 35).

Wprowadzona do kodeksu cywilnego z mocą od dnia 3 sierpnia 2008 r. regulacja służebności przesyłu (art. 305¹-305⁴ k.c.) przesądziła jednoznacznie dopuszczalność zasiedzenia przez przedsiębiorcę, w skład przedsiębiorstwa którego wchodzi urządzenie przesyłowe w rozumieniu art. 49 § 1 k.c., służebności polegającej na możliwości korzystania w oznaczonym zakresie z określonej nieruchomości w sposób niezbędny do korzystania z tych urządzeń zgodnie z ich przeznaczeniem .

Zgodnie z treścią art. 305⁴ k.c. do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych, a więc m.in. art. 292 k.c. stanowiący, że służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko wtedy gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Napowietrzna linia energetyczna posadowiona na nieruchomości wnioskodawczyni jest trwałym i widocznym urządzeniem w rozumieniu art.292 k.p.c. a bieg terminu zasiedzenia służebności liczyć należy, gdy posiadacz tej służebności przystąpił do korzystania z widocznego i trwałego urządzenia.

Na podstawie art. 172 k.c. posiadacz nieruchomości nie będący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (zasiedzenie). Po upływie 30 lat posiadacz samoistny nieruchomości nabywa jej własność, choćby uzyskał posiadanie w złej wierze. Z przepisu tego wynika, że aby możliwe było nabycie własności nieruchomości przez zasiedzenie konieczne jest wystąpienie przynajmniej dwóch elementów tj. posiadanie nieruchomości jak właściciel oraz odpowiednio długi okres jej posiadania. Dobra wiara nie jest konieczna do zasiedzenia , jednakże skraca okres potrzebny do zasiedzenia nieruchomości.

Zatem do ustalenia zasiedzenia służebności gruntowej konieczne jest ustalenie, iż posiadacz służebności przez wymagany ustawą okres czasu posiadał służebność i czy korzystał przy tym z trwałego i widocznego urządzenia.

W toku postępowania Sąd ustalił, iż od 23 marca 1977 r. na nieruchomości wnioskodawczyni posadowione są dwa słupy energetyczne oraz przebiega linia wysokiego napięcia. Od tego też czasu istnieje zatem na nieruchomości wnioskodawczyni trwale i widoczne urządzenie w rozumieniu art. 292 k.c. W związku z tym, iż przez cały okres istnienia linii energetycznej wykorzystywana jest ona do przesyłu energii elektrycznej zatem należy uznać, iż linia ta jest trwałym i widocznym urządzeniem z którego korzystał zakład energetyczny. Korzystanie z przedmiotowych linii objawia się w wykorzystywaniu jej do stałego przesyłu energii elektrycznej. Tym samym czynności podejmowane przez uczestnika i jego poprzedników prawnych niewątpliwie świadczą o fakcie ciągłego i nieprzerwanego korzystania w myśl art. 292 k.c. z trwałego i widocznego urządzenia jakim jest linia wysokiego napięcia oraz słupy elektryczne. Fakt eksploatacji, korzystania przez uczestnika oraz jego poprzedników prawnych z linii przesyłowych i słupów elektrycznych nie był kwestionowany przez wnioskodawczynię. Bezspornym jest, że linie wysokiego napięcia oraz słupy elektryczne w okresie od dnia oddania do użytku spornej linii przesyłowej tj.od 23 marca 1977 roku do 1 lutego 1989 roku poprzednicy prawni uczestnika (...) S.A. - jako przedsiębiorstwa państwowe niewątpliwie władają mieniem państwowym, ale czyniły to w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa. Poprzedników prawnych uczestnika można więc uznać za dzierżycieli w rozumieniu art.338 k.c. władających rzeczą w ramach sprawowanego zarządu mieniem państwowym.

Stosownie do powyższego od dnia 23 marca 1977 r. należy liczyć bieg terminu do zasiedzenia nieruchomości przewidziany w art. 172 k.c. W przedmiotowej sprawie uczestnika należy postawić w kategorii osób posiadających nieruchomość w złej wierze a okres niezbędny do zasiedzenia wynosi 30 lat i upłynąłby w tym przypadku 23 marca 2007 r. na rzecz poprzednika prawnego uczestnika tj. (...) S.A.

W przedmiotowej sprawie właścicielem urządzeń przesyłowych był Skarb Państwa. Zgodnie z art.128 k. c w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lutego 1989 roku własność państwowa ogólnonarodowa przysługiwała niepodzielnie państwu. Sąd Najwyższy wskazał, że zasada jednolitego funduszu własności państwowej odnosiła się nie tylko

do własności, ale również do innych praw majątkowych a ponadto także do posiadania. Według powszechnego rozumienia tej zasady państwowe osoby prawne wykonywały jedynie tzw. zarząd operatywny powierzonym mieniem, były władającym w ramach sprawowanego zarządu ale nie czyniły tego w swoim imieniu a jedynie na rzecz Skarbu Państwa. Korzystanie przez przedsiębiorstwo państwowe w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej, prowadzące do nabycia tej służebności przed 1 lutego 1989 roku stanowiło podstawę do nabycia tej służebności przez Skarb Państwa - uchwała z dnia 22.10.2009 r. (...) OSN 2010/5/64. W istocie więc w okresie do 1 lutego 1989 roku samoistnym posiadaczem nieruchomości - czy też innych praw rzeczowych mógł być jedynie Skarb Państwa a nie przedsiębiorstwo, które w imieniu Skarbu Państwa władało powierzonym mieniem a więc tym samym państwowe osoby prawne nie mogły nabywać przez zasiedzenie własności czy innych praw rzeczowych dla siebie ale jedynie dla Skarbu Państwa

Opisana sytuacja przedsiębiorstwa państwowego zmieniła się z dniem 1 lutego 1989 r. kiedy uległ zmianie przepis art. 128§1 k.c. Według nowego przepisu własność (państwowa) przysługiwała Skarbowi Państwa albo innym państwowym osobom prawnym. Tym samym dla przedsiębiorstw państwowych otworzyła się możliwość nabywania dla siebie własności nieruchomości i innych praw rzeczowych. W konsekwencji od dnia 1 lutego 1989 r. poprzednik prawny uczestnika mógł korzystać z nieruchomości wnioskodawców w sposób odpowiadający służebności gruntowej we własnym imieniu i na własną rzecz.

W świetle powyższego zachodziła konieczność rozważenia czy osoba prawna która przed dniem 1 lutego 1989 roku nie mogła z przyczyn wyżej opisanych nabyć w drodze zasiedzenia własności nieruchomości może doliczyć do okresu samoistnego posiadania po dniu 1 lutego 1989 roku okres posiadania przed tym dniem wykonywanego przez Skarb Państwa. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest w tym zakresie jednolite, w orzeczeniu z dnia 25 stycznia 2006 roku I CSK 11/05 Sąd Najwyższy wskazał, że jest to możliwe jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania.

Stosownie do art. 176§1 k.c. którego obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada czas posiadania swego poprzednika, jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania. Na powyższą możliwość wskazuje również najnowsze orzecznictwo Sądu Najwyższego. I tak w uchwale z 9 lutego 2012 r., sygn. akt III CZP 93/12 (Lex nr 1136115) Sąd Najwyższy wprost wskazał, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r. jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania. Podobnie Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt V CSK 502/10 (Lex nr 1096048) z powołaniem na wcześniejsze orzecznictwo.

Przesądżając powyższą kwestię, konieczne jest zatem ustalenie czy w okresie po 1 lutego 1989 r. mogło dojść do przeniesienia przez Skarb Państwa na uczestnika (jego poprzednika prawnego) posiadania władającej nieruchomości i związanej z nią służebności w których ze sposobów wymienionych w art. 348 – 351 k.c.

Ocenę charakteru korzystania przez poprzednika prawnego uczestnika z nieruchomości władającej i jej części składowych należy zacząć od wskazania, że w myśl art. 4 ust. 1 ustawy z 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (dalej - u.g.g.), w brzmieniu obowiązującym do 4 grudnia 1990 r., grunty państwowe mogły być oddawane państwowej osobie prawnej tylko w zarząd. Ustawą z 31 stycznia 1989 r. o zmianie kodeksu cywilnego zmieniony został m.in. art. 128 k.c., który do 1 lutego 1989 r. stanowił normatywną podstawę zasady jedności własności państwowej. W wyniku tej zmiany od 1 lutego 1989 r. państwowa osoba prawna mogła nabywać mienie na własność oraz być podmiotem innych praw do mienia. Samo znowelizowanie art. 128 k.c. nie prowadziło jednak do uregulowania stosunku państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego im w zarząd przed 1 lutego 1989 r., a w szczególności do uwłaszczenia państwowych osób prawnych mieniem, z którego osoby te korzystały przed tą datą.

Co do zasady, państwo wykonuje uprawnienia właścicielskie w odniesieniu do własnych nieruchomości za pośrednictwem różnych organów oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej, a przed 1 lutego 1989 r. - także za pośrednictwem państwowych osób prawnych. Po 1 lutego 1989 r. powstała konieczność przyznania państwowym osobom prawnym takiego prawa do wykorzystywanych przez nie nieruchomości państwowych, którego wykonywanie zwiększyłoby ich uprawnienia do tych składników mienia w porównaniu z zakresem uprawnień wynikających z wykonywanego zarządu. Ustawodawca musiał też ustalić reguły nabywania tego prawa lub potwierdzenia jego istnienia.

Problem praw państwowych osób prawnych do mienia Skarbu Państwa oddanego tym osobom do korzystania ustawodawca rozwiązał dopiero ustawą z 29 września 1990 r. o zmianie u.g.g. (Dz. U. Nr 79, poz. 464 ze zm.). Zgodnie z art. 2 ustawy z 29 września 1990 r. o zmianie u.g.g., grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych innych niż Skarb Państwa stawały się z tym dniem z mocy samego prawa przedmiotem użytkowania wieczystego tych podmiotów, a budynki, lokale i urządzenia wzniesione na tych nieruchomościach stawały się własnością tych osób prawnych. W ten sposób ustawodawca, realizując uprawnienia do zadysponowania mieniem państwowym, dokonał przekształcenia zarządu operatywnego w prawo użytkowania wieczystego i związaną z nim własność. Prawo użytkowania wieczystego powstawało z dniem 5 grudnia 1990 r. na rzecz uwłaszczonej osoby prawnej, a powstanie tego prawa uzależnione było od stwierdzenia, że państwowa osoba prawna, jako wykonująca zarząd nieruchomością, kontynuowała w tym dniu jej posiadanie, do 1 lutego 1989 r. przypisywane Skarbowi Państwa, a później - bezpośrednio jej samej. Przy takim charakterze relacji pomiędzy wskazanymi wyżej podmiotami trzeba przyjąć, że pomiędzy Skarbem Państwa i osobą prawną uwłaszczoną jego nieruchomością z dniem 5 grudnia 1990 r. istnieje następstwo prawne w zakresie posiadania nieruchomości.

Konieczność powszechnego uregulowania po 1 lutego 1989 r. uprawnień państwowych osób prawnych do wykorzystywanych przez nie nieruchomości państwowych sprawiła, że ustawodawca rozwiązał te problemy aktem normatywnym.

W uchwale 7 sędziów z 27 stycznia 2000 r., III ZP 14/99, OSNP 2000, nr 8, poz. 294, Sąd Najwyższy wyjaśnił, że grunty stanowiące własność Skarbu Państwa będące w dniu 5 grudnia 1990 r. w zarządzie państwowych osób prawnych nie stają się przedmiotem użytkowania wieczystego, jeżeli w tym dniu były zbędne na cel określony w decyzji o wywłaszczeniu, a uprawniony złożył wniosek o zwrot nieruchomości. Powyższe oznacza, że nabycie użytkowania wieczystego nieruchomości przez państwową osobę prawną faktycznie korzystającą z nieruchomości 5 grudnia 1990 r. wyraźnie uzależnione było od tego, czy i jakie prawo do tej nieruchomości przysługiwało Skarbowi Państwa.

Uwłaszczanym z dniem 5 grudnia 1990 r. podmiotom potrzebne było uzyskanie dokumentu potwierdzającego nabycie określonego prawa i mogącego stanowić podstawę wpisu do księgi wieczystej. Taką funkcję w obrocie mogło spełniać tak zaświadczenie, jak i decyzja deklaratywna.

Wydana na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g. decyzja wojewody deklaratywnie stwierdzała skutek nabycia użytkowania wieczystego, była też podstawą wpisów do księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości, której dotyczyła. Brak tej decyzji uniemożliwiał wykazanie uprawnień do nieruchomości, a tym samym uniemożliwiał także dokonanie czynności rozporządzających nieruchomością. Decyzja uwłaszczeniowa stanowi ustawowe poświadczenie, że przedsiębiorstwo państwowe stało się z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990 r. użytkownikiem wieczystym nieruchomości i właścicielem budynków posadowionych na niej.

Przytoczone okoliczności sprawiają, że decyzja uwłaszczeniowa może być uznana za dokument w rozumieniu art. 348 zd. 2 k.c. potwierdzający fakt uprzedniego przeniesienia posiadania nieruchomości. Wydanie tej decyzji poprzedzone było bowiem wyrażeniem przez właściciela w akcie normatywnym woli ustanowienia na jego nieruchomości prawa użytkowania wieczystego na rzecz podmiotu spełniającego ustalone przesłanki.

Reasumując Sąd stwierdził, że decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g. stanowi dokument stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba

prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczona, może wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy o zmianie u.g.g.

W przedmiotowej sprawie uczestnik podnosząc zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści obecnej służebności przesyłu wykazał że o przeniesieniu na jego poprzednika posiadania nieruchomości władnącej oraz sieci energetycznej ma świadczyć decyzja z 7 sierpnia 1996 r., wydana przez Wojewodę (...) w przedmiocie stwierdzenia nabycia z mocy prawa użytkowania wieczystego nieruchomości władnącej oraz własności budynków i innych urządzeń znajdujących się na tej nieruchomości. Wydanie tej decyzji uczestnik traktuje jako zdarzenie równoważne z wydaniem mu dokumentu umożliwiającego rozporządzanie rzeczą w rozumieniu art. 348 zd. 2 k.c.

Dokonując oceny prawnej ustalonych w niniejsze sprawie okoliczności faktycznych, uznając jednocześnie podniesiony przez uczestnika zarzut zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treścią obecnej służebności przesyłu za uzasadniony Sąd oddalił wniosek.

Postanowienie powyższe zaskarżyła apelacją wnioskodawczyni zarzucając błędne przyjęcie przez Sąd Rejonowy, że nastąpiło zasiedzenie służebności przesyłu. Wnioskodawczyni podniosła, że zaskarżone postanowienie jest dla niej krzywdzące i niesprawiedliwe. W związku z tym wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia i uwzględnienie jej wniosku o ustanowienie służebności przesyłu ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Turku.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje :

Apelacja wnioskodawczyni okazała się nieuzasadniona.

Sąd Rejonowy w obszernym uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia poczynił bardzo szczegółowe ustalenia istotne dla rozstrzygnięcia oraz dokonał wnikliwej oceny prawnej roszczenia. Stąd te ustalenia, jak i poczynione przez Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia wywody prawne, Sąd odwoławczy w pełni podziela i przyjmuje za podstawę własnego rozstrzygnięcia.

Wbrew stanowisku apelującej Sąd I instancji nie dopuścił się żadnych uchybień, które musiałyby skutkować koniecznością zmiany, bądź uchylenia zaskarżonego orzeczenia.

W świetle bowiem ugruntowanego już stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w licznych judykatach, nie budzi wątpliwości – czego zresztą, jak wskazuje treść uzasadnienia apelacji, nie neguje skarżąca – że dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu jeszcze przed ustawowym uregulowaniem tej służebności (vide: m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 roku, III CZP 89/08, publ. LEX nr 458125; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2011 roku, V CSK 502/10, publ. LEX nr 1096048; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lipca 2008 roku, III CSK 73/08, publ. LEX nr 461735; postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012 roku, IV CSK 183/11, publ. LEX nr 1130302).

Jednocześnie bezspornym jest – jak prawidłowo uznał Sąd I instancji i czego także nie kwestionuje apelująca – że do dnia 1 lutego 1989 roku (tj. do czasu uchylenia zasady jednolitej własności państwowej) korzystanie przez przedsiębiorstwa państwowe z nieruchomości w sposób odpowiadający treści służebności gruntowej stanowiło podstawę do nabycia tej służebności, ale przez Skarb Państwa (vide: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2009 roku, III CZP 70/09, publ. LEX nr 522990). Jeżeli zatem w okresie obowiązywania przepisu art. 128 k.c. upłynął bieg terminu zasiedzenia, to zasiedzenie takie następowało – z uwagi na przytoczoną powyżej zasadę jednolitego funduszu własności państwowej – na rzecz Skarbu Państwa. Natomiast od dnia 1 lutego 1989r. już przedsiębiorstwa państwowe mogły korzystać z nieruchomości w sposób odpowiadający służebności gruntowej we własnym zakresie i na własną rzecz i w związku z tym mogły nabywać służebność w drodze zasiedzenia.

Sąd Rejonowy prawidłowo przyjął powołując się w tym zakresie na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że osoba prawna, która przed dniem 1 lutego 1989 r. miała status państwowej osoby prawnej i nie mogła nabyć (także w drodze zasiedzenia) własności nieruchomości Skarbu Państwa, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tej dacie zaliczyć okres posiadania Skarbu Państwa przed dniem 1 lutego 1989 r. jeżeli w tym czasie nastąpiło przeniesienie posiadania (tak S.N. w uchwale z dnia 9 lutego 2012r., III CZP 93/12, S.N. w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13 października 2011 r., sygn. akt V CSK 502/10).

W okolicznościach ustalonych w niniejszej sprawie nie sposób zakwestionować wniosku, do jakiego doszedł Sąd Rejonowy, że nabywcą służebności gruntowej odpowiadającej treści obecnej służebności przesyłu w drodze zasiedzenia stał się poprzednik prawny uczestnika postępowania.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Rejonowy stwierdził, że zostało wykazane zarówno następstwo prawne jak i przeniesienie posiadania nieruchomości władnącej wraz ze służebnością przez Skarb Państwa na poprzednika prawnego uczestnika czyniąc szczegółowe ustalenia w tym zakresie.

Skarżącej nie udało się podważyć powyższego stanowiska Sądu Rejonowego, który w obszernym i wyczerpującym wywodzie wskazał, że wydana przez Wojewodę (...) decyzja z dnia 7 sierpnia 1996r. Nr (...) (...) -45/96 stwierdzająca nabycie z mocy prawa z dniem 5 grudnia 1990r. przez Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w K. użytkowanie wieczyste gruntu Skarbu Państwa położonego w T., oznaczonego w ewidencji gruntów nr geodezyjnymi działek (...) a także nabycie własności budynków i innych urządzeń istniejących na tym gruncie, jest dowodem świadczącym o przeniesieniu posiadania służebności na rzecz poprzednika prawnego uczestnika.

Jak wyżej wskazano w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmuje się możliwość doliczania do samoistnego posiadania wykonywanego po dniu 1 lutego 1989r. okresu posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 maja 2007r. (I CSK 64/07) wskazał, że decyzja wydana w oparciu o art. 2 ust.3 ustawy o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości, może być uznana za dokument, w rozumieniu art. 348zd.2 k.c. stwierdzający, że doszło do przeniesienia posiadania nieruchomości, której decyzja dotyczyła. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990r. wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym i z tym dniem, już jako posiadacz nieruchomości, została uwłaszczona, może zatem wykazać przejście posiadania nieruchomości ze Skarbu Państwa na nią samą lub jej poprzednika prawnego decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy (tak S.N. w uzasadnieniu postanowienia z dnia 13.10.2011r., V CSK 502/10).

Stanowisko skarżącej zaprezentowane w apelacji, że Skarb Państwa nie mógł poprzez wydanie decyzji uwłaszczeniowej przenieść posiadania na Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w K. gdyż w tym czasie Skarb Państwa nie był posiadaczem służebności, stanowi jedynie polemikę z powyższym, nie kwestionowanym w orzecznictwie stanowiskiem.

Nie można również zgodzić się z apelującą, że skoro w decyzji uwłaszczeniowej nie została wymieniona działka stanowiąca jej własność to tym samym uczestnik nie wykazał przeniesienia posiadania. Jest oczywiste, że decyzja uwłaszczeniowa o nabyciu prawa użytkowania wieczystego działek wskazanych w decyzji oraz własności budynków i innych urządzeń istniejących na tym gruncie dotyczyła i mogła dotyczyć tylko nieruchomości władnącej. Przedsiębiorstwo państwowe nie mogło nabyć użytkowania wieczystego nieruchomości, która stanowiła współwłasność wnioskodawczyni.

Jako nietrafny należało również uznać zarzut wnioskodawczyni, że w okresie od lat siedemdziesiątych do dziewięćdziesiątych nie można było dochodzić swoich praw przed Sądem i wykluczone było żądanie odszkodowania za ograniczenie prawa własności.

W tym zakresie należy powołać się na stanowisko Sądu Najwyższego wyrażane w licznych orzeczeniach (np. z dnia 29.11.2001r., V CKN 1725/00, z dnia 13.12.2001r., IV CKN 307/01, z dnia 14.03.2002r. IV CKN 878/00, z dnia 12.03.2002r., IV CKN 169/00), gdzie Sąd Najwyższy przyjmował, że uwarunkowania występujące w

poprzednim ustroju politycznym powodowały niejednokrotnie , że obywatele powstrzymywali się z dochodzeniem swoich uzasadnionych roszczeń , unikając możliwych represji politycznych w ryzykownej konfrontacji z ówczesnymi władzami . Powstały stan rzeczy uniemożliwił zatem obywatelom do czasu przemiany ustrojowej w 1989r. wystąpienie na drogę sądową. Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę , że przeszkoda uniemożliwiająca rozpoczęcie lub przerwanie biegu przedawnienia powinna mieć charakter powszechny . Chwilę jej powstania i ustania określają obiektywne okoliczności istniejące niezależnie od zachowania się strony , którą przeszkoda ta dotknęła . W szczególności nie ma znaczenia dla oznaczenia chwili jej ustania czas , w którym strona podjęła stosowne działania , istotne jest to , kiedy powszechnie oddziaływanie przeszkody ustało i kiedy strona mogła to działanie podjąć.

W niniejszej sprawie wnioskodawczyni poza ogólnikowym stwierdzeniem ,że we wskazanym przez nią okresie nie mogła dochodzić swoich praw przed sądami , nie uzasadniła bliżej swojego stanowiska. Nie wykazała również aby podejmowała takie próby w okresie późniejszym. Poza tym ,jak wynika z ustaleń Sądu Rejonowego , na nabywanej przez wnioskodawczynię i jej męża nieruchomości były już posadowione słupy energetyczne i nastąpił już ich techniczny odbiór. Wnioskodawczyni nie sprzeciwiała się nigdy pracom konserwacyjnym słupów i linii wysokiego napięcia , mimo istniejącej obiektywnie uciążliwości tych prac ,skoro słupy znajdują się w odległości 5-6 metrów od domu.

Biorąc pod uwagę powyższe rozważania należało uznać apelację za bezzasadną i oddalić ją na podstawie art. 385 k.p.c. w związku z art. 13§2 k.p.c.

Iwona Złoty Aleksandra Bolczyk Ewa Kozłowska